

DOI: 10.55643/ser.3.45.2022.468

Володимир Плиса

к.е.н., професор кафедри фінансів,
грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет
імені Івана Франка, Львів, Україна;
e-mail: volodymyr.plysa@lnu.edu.ua
ORCID: [0000-0001-7451-6833](https://orcid.org/0000-0001-7451-6833)
(Corresponding author)

Зоряна Плиса

к.е.н., доцент кафедри обліку і
аудиту, Львівський національний
університет імені Івана Франка,
Львів, Україна;
ORCID: [0000-0001-6721-7122](https://orcid.org/0000-0001-6721-7122)

Ярослав Рудніцькі

доктор філософії (економіка),
заступник декана з практики та
якості, Вища школа соціально-
економічна в Гданську, Гданськ,
Польща;
ORCID: [0000-0001-8198-7748](https://orcid.org/0000-0001-8198-7748)

Received: 01/08/2022

Accepted: 27/09/2022

Published: 30/09/2022

© Copyright
2022 by the author(s)

This is an Open Access article
distributed under the terms of the
[Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ВИРОБНИЦТВА ТА УПРАВЛІННЯНИМ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧ- НОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІКРОЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ

АНОТАЦІЯ

Метою статті є з'ясувати особливості організації бухгалтерського обліку логістичних витрат на організацію та управління виробництвом в обліково-аналітичному забезпеченні мікрологістичної системи. У статті уточнено трактування поняття «обліково-аналітичне забезпечення мікрологістичної системи», під яким запропоновано розуміти формування, збирання, аналітико-синтетичну обробку, накопичення та передавання обґрунтованої та релевантної обліково-аналітичної інформації, згенерованої з використанням методів бухгалтерського обліку й економічного аналізу для ухвалення управлінських рішень, що стосуються єдиного потокового процесу переміщення матеріалів та інформації через ланцюг від виробника до споживача. Запропоновано загальну модель обліково-аналітичного забезпечення мікрологістичної системи. Для цілей проведеного дослідження запропоновано логістичні витрати трактувати як усі витрати логістичної системи, пов'язані з єдиним потоковим процесом переміщення матеріалів та інформації через ланцюг від виробника до споживача. Запропоновано класифікацію логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним за функціональною ознакою, яка дає змогу системно оцінювати їхні абсолютні величини; виконувати оперативні завдання щодо обґрунтування величини оптимального розміру цих витрат; використовуючи масив оперативної облікової інформації, здійснювати аналіз структури логістичних витрат, організувати дієву систему контролю за станом витрат, пов'язаних із виконанням логістичних операцій. Для підвищення рівня оперативності реагування на поведінку логістичних витрат, на організацію та управління виробництвом запропоновано до синтетичного рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» запровадити сім аналітичних рахунків («Логістичні витрати на організацію технологічного супроводу виробничого процесу», «Логістичні витрати на обслуговування устаткування», «Логістичні витрати на заміщення устаткування», «Логістичні витрати на технічне забезпечення якості продукції (робіт, послуг)», «Логістичні витрати на складання графіків виробництва», «Логістичні витрати на внутрішньовиробниче переміщення», «Логістичні витрати на утилізацію відходів виробництва»), які згрупувати в окремий субрахунок 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним». Цей інформаційний масив, на думку авторів, стане основою оперативного аналізу логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним в обліково-аналітичному забезпеченні мікрологістичної системи, що в свою чергу покращить процес керування потоками в логістичному ланцюгові.

Ключові слова: аналітичний рахунок, бухгалтерський облік, логістика, логістика підприємства, мікрологістична система, логістичні витрати на організацію та управління виробництвом, обліково-аналітичне забезпечення мікрологістичної системи, субрахунок

JEL Класифікація: M11, M41

ВСТУП

Як відомо, забезпечення облікового супроводу «логістичних витрат протягом всього логістичного ланцюга» [1, с. 13-14] є ключовим положенням концепції логістики, новизна якої «полягає насамперед у зміні пріоритетів між різними видами господарської діяльності на користь посилення значимості діяльності з управління матеріальним потоком» [1, с. 11]. Масиви інформації (результати облікових реєстрацій і аналітичних інтерпретацій), згенеровані підсистемою обліково-аналітичного забезпечення логістики, є основою для ухвалення більшої частини рішень у системі управління єдиним поточковим процесом «переміщення матеріалів й інформації через ланцюг від виробника до споживача» [1, с. 14]. Ці дані, які згруповані та деталізовані за відповідними ознаками, дають можливість: провести полівекторне дослідження слабких сигналів у середовищі функціонування мікрологістичної системи; зробити висновок про ефективність логістичних операцій; з'ясувати перспективи розвитку мікрологістичної системи; оцінити фінансові ризики; сформулювати антисипативний сценарій (створити інформаційну базу для формування випереджувальних управлінських рішень превентивного спрямування щодо використання ідентифікованих за слабкими сигналами можливостей чи усунення загроз умов функціонування), що розкриває низку можливих траєкторій розвитку слабого сигналу до відповідних потенційних явищ та перелік адекватних їм заходів із використання встановлених можливостей чи уникнення загроз умов функціонування мікрологістичної системи.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Проблеми технологічного забезпечення логістики та функціонування мікрологістичних систем досліджували Ю. Пономарьова [1], П. Євангеліста (P. Evangelista), А. Маккіннон (A. McKinnon), Е. Суйні (E. Sweeney) [2]. Особливості формування та реалізації стратегій розвитку логістики досліджували М. А. МакГініс (M. A. McGinnis), Дж. В. Кон (J. W. Kohn) [3]. Проблема визначення кола показників, які характеризують рівень якості функціонування логістичних систем за заданого рівня логістичних витрат, присвятили свої дослідження Дж. Т. Ментцер (J. T. Mentzer), Д. Дж. Флінт (D. J. Flint), Г. Т. М. Халт (G. T. M. Hult) [4]. Проблема організації процесу координації логістичних операцій, необхідних для надання послуг найбільш ефективним способом із погляду витрат і задоволення запитів споживачів, займався Дж. Б. Шеу (J. B. Sheu) [5]. Особливості функціонування мікрологістичної системи на основі вивчення її інформаційних потоків досліджували Г. Н. Сток (G. N. Stock), Н. П. Грейс (N. P. Greis), Дж. Д. Касарда (J. D. Kasarda) [6]. Проблема налагодження зв'язків мікрологістичної системи зі сторонніми компаніями для подальшої співпраці на умовах логістичного аутсорсингу (надання логістичних послуг з: організації технологічного супроводу виробничого процесу; обслуговування устаткування; утилізації відходів виробництва) займалися авторські колективи в складі Фуцзюнь Лай (Fujun Lai), Юй Тянь (Yu Tian), Баофен Хо (Baofeng Huo) [7], С. Герц (S. Hertz), М. Альфредссон (M. Alfredsson) [8], П. Р. Мерфі (P. R. Murphy), Р. Ф. Пойст (R. F. Poist) [9]. Проблеми забезпечення ефективного функціонування логістичної системи досліджували М. Чжао (M. Zhao), К. Дроге (C. Droge), Т. П. Станк (T. P. Stank) [10], К. Х. Лай (K. H. Lai), Т. Ц. Е. Ченг (T. C. E. Cheng) [11].

Проблемами забезпечення облікового супроводу логістичних витрат протягом усього логістичного ланцюга займався низка українських вчених. Зокрема, вітчизняні вчені А. Грицишин і З. Задорожний [12] зосередили увагу на дослідженні проблемних питань класифікації логістичних витрат. Нагальні проблеми формування, оцінювання, обліку, аналізу та контролю логістичних витрат підприємств розглянув у своїх працях О. Сумець [13]. На дослідженні логістичних витрат виробничих підприємств як об'єктів обліку та контролю зосередив увагу авторський колектив у складі О. Завитій, Т. Дідоренко, Л. Кондрюк [14]. Особливостям облікового відображення логістичних витрат у мікрологістичних системах присвячено праці К. Мельникової [15]. Можливість організовувати облік логістичних витрат у розрізі центрів відповідальності на підприємствах обґрунтували у своїх працях О. Фоміна, О. Августова [16].

Проблеми оптимізації логістичних витрат у мікрологістичній системі досліджував Я. Клевець [17].

Разом із тим, незважаючи на значний обсяг наукових публікацій, які відображають особливості обліку логістичних операцій підприємств в Україні, недостатньо вивченими залишаються проблеми облікового супроводу логістичних витрат на організацію та управління виробництвом у мікрологістичних системах. Тому назріла потреба узагальнити теоретичні та вдосконалити практичні аспекти організації бухгалтерського обліку логістичних витрат на виробництво в системі обліково-аналітичного забезпечення логістики підприємства.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження особливостей організації бухгалтерського обліку логістичних витрат на організацію та управління виробництвом у системі обліково-аналітичного забезпечення логістики підприємства. Для досягнення мети визначено й виконано такі завдання: уточнити зміст понять «обліково-аналітичне забезпечення мікрологістичної системи» й «логістичні витрати»; класифікувати логістичні витрати на організацію та управління виробництвом для цілей бухгалтерського обліку; проаналізувати практику облікового відображення логістичних витрат на організацію та управління виробництвом у мікрологістичних системах України; обґрунтувати необхідність введення аналітичних рахунків для деталізації інформації про логістичні витрати на організацію та управління виробництвом у практиці керування мікрологістичною системою.

МЕТОДИ

У процесі роботи застосовувалися загальнонаукові методи: аналіз і синтез (із метою класифікації логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним для цілей бухгалтерського обліку), індукція й дедукція (із метою обґрунтування пропозиції щодо введення аналітичних рахунків до синтетичного рахунка 91 «Загальновиробничі витрати» для підвищення рівня оперативності реагування на поведінку логістичних витрат, пов'язаних із організацією виробництва та управлінням ним), порівняння (із метою порівняння типової та запропонованої моделей обліку логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним), наукова абстракція, логічний аналіз теоретичного й практичного матеріалу.

РЕЗУЛЬТАТИ

У сучасних умовах господарювання «застосування сучасних логістичних підходів у системах управління потоковими процесами на підприємствах України дозволяє оперативно керувати товарно-матеріальними потоками в нерозривному зв'язку з фінансовими, інформаційними й іншими потоками й за вертикаллю, і за горизонталлю; оцінювати попит на продукцію, планувати показники запасів, прогнозувати необхідні потужності виробництва та транспорту; синтезувати завдання постачання, виробництва, складування, збуту готової продукції» [24, с. 80].

Логістична система – це складна, організаційно завершена (структурована) система, що складається з взаємоузалежених у єдиному процесі управління основними потоковими процесами та супутніми їм потоками елементів-ланок, сукупність, межі й завдання функціонування яких об'єднані внутрішніми цілями організації бізнесу і (або) зовнішніми цілями. Логістичні системи поділяють на макро- й мікрологістичні. Макрологістична система – це велика система управління потоковими процесами, що охоплює підприємства й організації промисловості, посередницькі, торговельні та транспортні організації різних відомств, розташованих у різних регіонах країни або в різних країнах. Макрологістична система являє собою певну інфраструктуру економіки регіону, країни або групи країн. Формування макрологістичних систем у міждержавних програмах потребує створення єдиного економічного простору, єдиного ринку без внутрішніх кордонів, митних перепон транспортування товарів, капіталів, інформації й трудових ресурсів. Мікрологістичні системи є підсистемами, структурними складовими макрологістичних систем. До них відносять різні виробничі та торгові підприємства. Мікрологістичні системи являють собою низку внутрішньовиробничих логістичних систем, до складу яких уходять технологічно пов'язані виробництва, об'єднані єдиною інфраструктурою.

Важливою ланкою в інформаційній базі управління мікрологістичною системою є підсистема його обліково-аналітичного забезпечення, адже інформація, отримана цією підсистемою логістики, є основою для ухвалення більшої частини рішень у системі управління потоковими процесами на підприємстві.

Серед науковців немає усталеного визначення поняття «обліково-аналітичне забезпечення». Одні вважають, що це «форма організації всіх видів обліку й аналізу, метою якої є забезпечення менеджерів підприємства інформацією для прийняття поточних і стратегічних управлінських рішень та контролю за їхньою реалізацією» [18, с. 31], другі переконані, що це «безперервне, цілеспрямоване формування відповідних інформаційних потоків, підпорядкованих вимогам аналізу, планування та підготовки і контролю фінансових управлінських рішень» [19, с. 3], треті схиляються до думки, що обліково-аналітичне забезпечення «слід розглядати як єдність підсистем обліку, аудиту та аналізу, взаємодіючих через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами» [20, с. 330]. Авторський колектив під керівництвом І. Ф. Баланюка за результатами проведеного аналізу доробку вітчизняних учених і практиків запропонував

«розглядати обліково-аналітичне забезпечення як комплексну систему формування, збору, аналітико-синтетичної обробки, накопичення та передачі обґрунтованої й релевантної обліково-аналітичної інформації, сформованої з використанням методів бухгалтерського обліку й економічного аналізу для прийняття управлінських рішень, здатних сприяти сталому розвитку суб'єктів господарювання» [21, с. 22]. Спираючись на розглянутий вище доробок вітчизняних науковців, для цілей нашого дослідження обліково-аналітичне забезпечення мікрологістичної системи трактуватимемо як формування, збирання, аналітико-синтетичну обробку, накопичення й передачу обґрунтованої та релевантної обліково-аналітичної інформації, згенерованої з використанням методів бухгалтерського обліку й економічного аналізу для ухвалення управлінських рішень, що стосуються єдиного потокового процесу переміщення матеріалів та інформації через ланцюг від виробника до споживача. Загальну модель обліково-аналітичного забезпечення мікрологістичної системи зображено на Рис. 1.

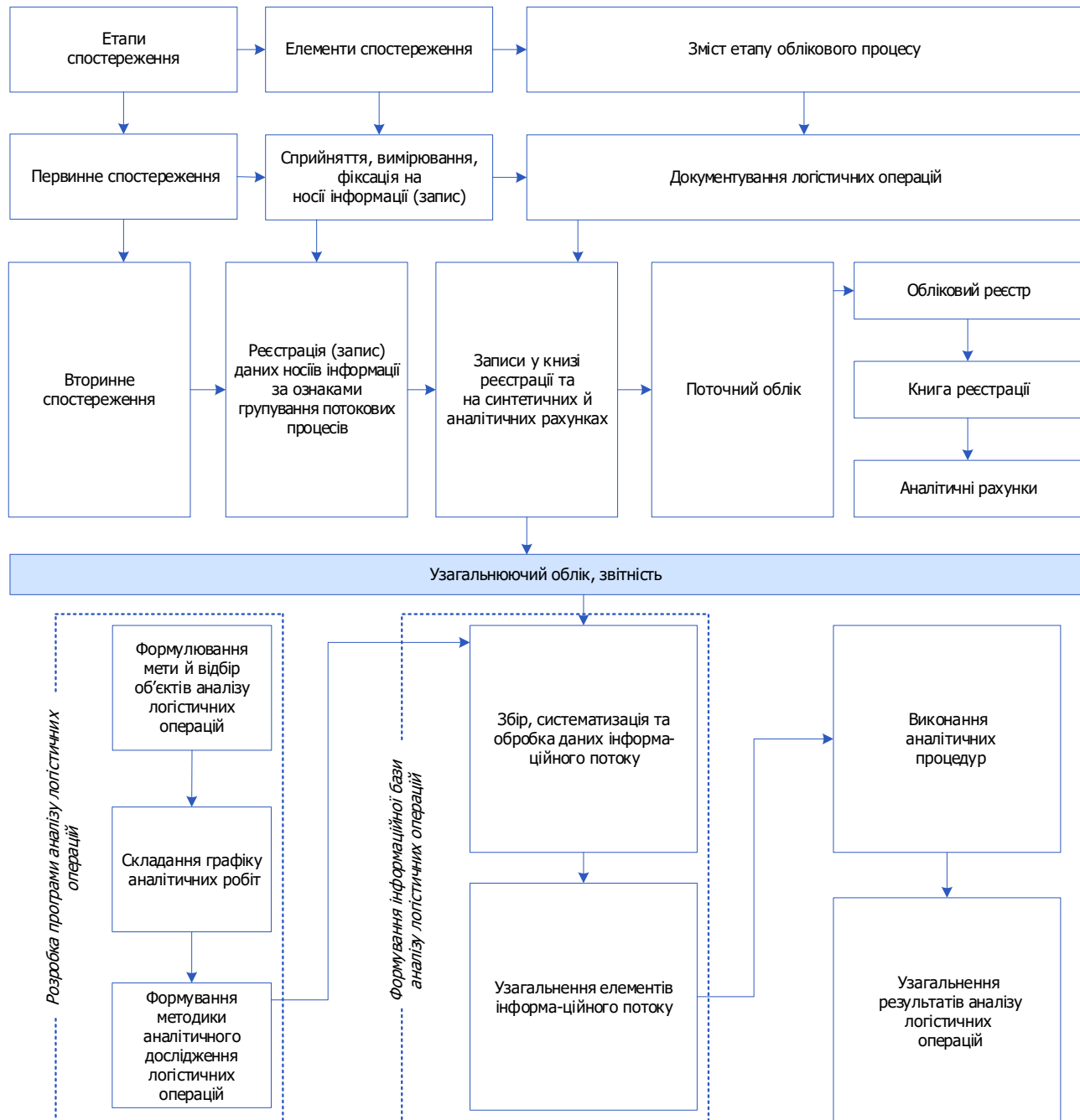

Рис. 1. Загальна модель обліково-аналітичного забезпечення мікрологістичної системи (Джерело: розроблено авторами)

Немає також усталеної позиції вітчизняних науковців і щодо тлумачення поняття «логістичні витрати». Новопісна Є. В. вважає, що «логістичні витрати є складовою частиною загальних витрат підприємства, що є витратами, які

супроводжують рух матеріального потоку, тобто формуються паралельно з ним, для виконання головної задачі функціонування логістичної системи – доставки товару в потрібне місце, в потрібній кількості, за певний термін і при заданому рівні витрат» [22, с. 124]. Рета М. В. наполягає, що «логістичні витрати – це грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов'язанні із забезпеченням бізнес-процесів та операцій з переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи» [23, с. 156]. Лаконічним за змістом є тлумачення логістичних витрат Ю. В. Пономарьовою, яка трактує їх як «витрати, пов'язані з виконанням логістичних операцій» [1, с. 212]. Для цілей цього дослідження пропонуємо трактувати логістичні витрати як усі витрати логістичної системи, пов'язані з єдиним потоковим процесом переміщення матеріалів та інформації через ланцюг від виробника до споживача.

У господарській практиці розрізняють логістичні витрати, котрі виникають у п'яти функціональних сферах логістики підприємства. Логістичні витрати за функціональною ознакою класифікують так: логістичні витрати на постачання; логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним; логістичні витрати на збут; логістичні витрати на утримання складів і зберігання запасів; інші логістичні витрати. Наведена «класифікація логістичних витрат за функціональною ознакою дає змогу системно оцінювати їх абсолютні величини, вирішувати оперативні задачі щодо обґрунтування величини оптимального розміру цих витрат, використовуючи масив оперативної облікової інформації здійснювати аналіз структури логістичних витрат, організувати дієву систему контролю за станом витрат, пов'язаних з виконанням логістичних операцій» [25, с. 159].

Значну частину в логістичних витратах підприємства займають витрати на організацію виробництва та управління ним, авторську класифікацію яких для цілей бухгалтерського обліку наведено на Рис. 2.

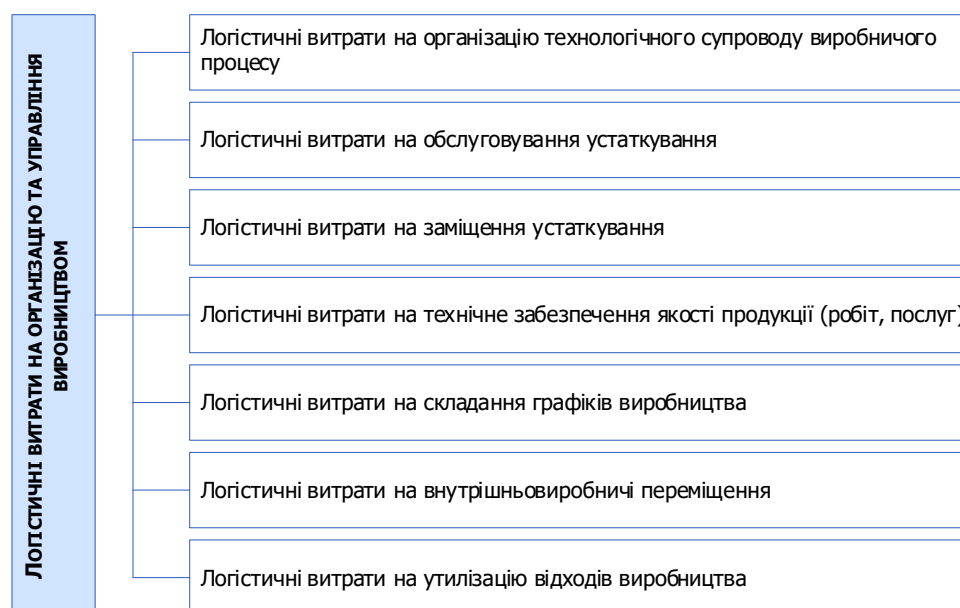

Рис. 2. Класифікація логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним для цілей бухгалтерського обліку. (Джерело: розроблено авторами)

Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [26] передбачено синтетичний рахунок 91 «Загальновиробничі витрати», на якому підприємства ведуть «облік виробничих накладних витрат на організацію виробництва та управління цехами, дільницями, відділеннями, бригадами та іншими підрозділами основного й допоміжного виробництва» [27], а також обліковують «витрати на утримання та експлуатацію машин і устаткування» [27], у тому числі узагальнюють інформацію про логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним.

Типовими проведеннями в обліку логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним є такі:

1) відображається сума логістичних витрат на організацію технологічного супроводу виробничого процесу:

- Д-т рах. 91 «Загальновиробничі витрати»
- К-т рах. 30 «Готівка»
- К-т рах. 31 «Рахунки в банках»

- К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;

2) відображається сума логістичних витрат на обслуговування устаткування:

- Д-т рах. 91 «Загальновиробничі витрати»
- К-т рах. 31 «Рахунки в банках»
- К-т рах. 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»
- К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;

3) відображається сума логістичних витрат на заміщення устаткування:

- Д-т рах. 91 «Загальновиробничі витрати»
- К-т рах. 39 «Витрати майбутніх періодів»
- К-т рах. 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
- К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;

4) відображається сума логістичних витрат на технічне забезпечення якості продукції (робіт, послуг):

- Д-т рах. 91 «Загальновиробничі витрати»
- К-т рах. 30 «Готівка»
- К-т рах. 31 «Рахунки в банках»
- К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;

5) відображається сума логістичних витрат на складання графіків виробництва:

- Д-т рах. 91 «Загальновиробничі витрати»
- К-т рах. 30 «Готівка»
- К-т рах. 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»;

6) відображається сума логістичних витрат на внутрішньовиробниче переміщення:

- Д-т рах. 91 «Загальновиробничі витрати»
- К-т рах. 30 «Готівка»
- К-т рах. 31 «Рахунки в банках»
- К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;

7) відображається сума логістичних витрат на утилізацію відходів виробництва:

- Д-т рах. 91 «Загальновиробничі витрати»
- К-т рах. 31 «Рахунки в банках»
- К-т рах. 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
- К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями».

Однак для аналітичних цілей узагальнення інформації про логістичні витрати на організацію та управління виробництвом в одному синтетичному рахунку погіршує оперативність реагування в системі керування цими логістичними витратами (інформація є узагальненою, для її деталізації потрібен час і зусилля).

Із метою підвищення рівня оперативності реагування на поведінку логістичних витрат, пов'язаних із організацією виробництва та управлінням ним, пропонуємо до синтетичного рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» запровадити сім аналітичних рахунків («Логістичні витрати на організацію технологічного супроводу виробничого процесу», «Логістичні витрати на обслуговування устаткування», «Логістичні витрати на заміщення устаткування», «Логістичні витрати на технічне забезпечення якості продукції (робіт, послуг)», «Логістичні витрати на складання графіків виробництва», «Логістичні витрати на внутрішньовиробниче переміщення», «Логістичні витрати на утилізацію відходів виробництва»), які згрупувати в окремий субрахунок 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним».

Після запровадження семи аналітичних рахунків типові проведення в обліку логістичних витрат на організацію та управління виробництвом матимуть такий вигляд:

1) відображається сума логістичних витрат на організацію технологічного супроводу виробничого процесу:

- Д-т рах. 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним» [«Логістичні витрати на організацію технологічного супроводу виробничого процесу»]
 - К-т рах. 30 «Готівка»
 - К-т рах. 31 «Рахунки в банках»
 - К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;
- 2) відображається сума логістичних витрат на обслуговування устаткування:
- Д-т рах. 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним» [«Логістичні витрати на обслуговування устаткування»]
 - К-т рах. 31 «Рахунки в банках»
 - К-т рах. 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»
 - К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;
- 3) відображається сума логістичних витрат на заміщення устаткування:
- Д-т рах. 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним» [«Логістичні витрати на заміщення устаткування»]
 - К-т рах. 39 «Витрати майбутніх періодів»
 - К-т рах. 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
 - К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;
- 4) відображається сума логістичних витрат на технічне забезпечення якості продукції (робіт, послуг):
- Д-т рах. 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним» [«Логістичні витрати на технічне забезпечення якості продукції (робіт, послуг)»]
 - К-т рах. 30 «Готівка»
 - К-т рах. 31 «Рахунки в банках»
 - К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;
- 5) відображається сума логістичних витрат на складання графіків виробництва:
- Д-т рах. 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним» [«Логістичні витрати на складання графіків виробництва»]
 - К-т рах. 30 «Готівка»
 - К-т рах. 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»;
- 6) відображається сума логістичних витрат на внутрішньовиробниче переміщення:
- Д-т рах. 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним» [«Логістичні витрати на внутрішньовиробниче переміщення»]
 - К-т рах. 30 «Готівка»
 - К-т рах. 31 «Рахунки в банках»
 - К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями»;
- 7) відображається сума логістичних витрат на утилізацію відходів виробництва:
- Д-т рах. 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним» [«Логістичні витрати на утилізацію відходів виробництва»]
 - К-т рах. 31 «Рахунки в банках»
 - К-т рах. 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
 - К-т рах. 68 «Розрахунки за іншими операціями».

Інформаційний масив, сформований на семи аналітичних рахунках до синтетичного рахунка 91 «Загальновиробничі витрати», стане базою для оперативного аналізу логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним в обліково-аналітичному забезпеченні мікрологістичної системи, що в свою чергу покращить управління потоками в логістичному ланцюгу.

ДИСКУСІЯ

Формування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення (облікового супроводу й аналітичної інтерпретації) логістичних операцій (у тому числі логістичних витрат, зумовлених цими операціями) у виробничо-збутових системах потребує системного підходу, адже організувати обліково-аналітичний процес у мікрологістичній системі, на нашу думку, означатиме інтеграцію в єдину систему методів, способів і заходів, які забезпечують оптимальне функціонування господарського обліку й аналізу та їх подальший розвиток. Цілком підтримуємо погляди науковців [10, 12, 19], які обґрунтовано доводять, що така організація полягає в цілеспрямованому впорядкуванні та вдосконаленні механізму, структури та процесів бухгалтерського обліку й економічного аналізу. Водночас наголошуємо на тому, що впорядкувати систему обліку й аналізу означає організувати цю систему, забезпечити її функціонування в часі та просторі. При цьому, як слушно зазначають [14, 20], із думкою яких ми цілком погоджуємося, обов'язковим є дотримання таких принципів: цілісності, всебічності, системоутворювальних відносин, динамічності, субординації та випереджувальних відносин, а також адаптивності, паралелізму, ритмічності, безперервності, прямопливності та пропорційності.

Налагодження ефективної моделі бухгалтерського обліку логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним в обліково-аналітичному забезпеченні мікрологістичної системи (застосовуючи сукупність прийомів, за допомогою яких ідентифікують об'єкт обліку: документування, оцінювання, рахунок, подвійне (балансове) узагальнення, подвійне відображення логістичних операцій у системі рахунків, індивідуалізація та персоніфікація, прийом історизму, періодизація, повнота та ін.) дасть змогу інтегрувати отримані потоки інформації (результати облікових реєстрацій) у єдину інформаційну базу керування виробничо-збутовою системою, що в свою чергу підвищить її ефективність та рівень безпеки.

ВИСНОВКИ

Застосування сучасних логістичних підходів у системах управління потоковими процесами на підприємствах України дозволило оперативнo керувати товарно-матеріальними потоками в нерозривному зв'язку з фінансовими, інформаційними й іншими потоками й за вертикаллю, і за горизонталлю, оцінювати попит на продукцію, планувати показники запасів, прогнозувати необхідні потужності виробництва та транспорту, синтезувати завдання постачання, виробництва, складування, збуту готової продукції.

Формування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення мікрологістичної системи є важливим етапом у процесі розроблення теоретичних і методичних засад та практичних рекомендацій щодо моделювання облікового й аналітичного супроводу логістичних операцій, спрямованого на забезпечення обліково-аналітичною інформацією механізму управління логістичними ланцюгами підприємства. Обліково-аналітичне забезпечення мікрологістичної системи трактуємо як формування, збирання, аналітико-синтетичну обробку, накопичення та передавання обґрунтованої та релевантної обліково-аналітичної інформації, згенерованої з використанням методів бухгалтерського обліку й економічного аналізу для ухвалення управлінських рішень, що стосуються єдиного потокового процесу переміщення матеріалів та інформації через ланцюг від виробника до споживача.

Логістичні витрати пропонуємо трактувати як усі витрати логістичної системи, пов'язані з єдиним потоковим процесом переміщення матеріалів та інформації через ланцюг від виробника до споживача.

Інформаційний масив, акумульований на семи аналітичних рахунках («Логістичні витрати на організацію технологічного супроводу виробничого процесу», «Логістичні витрати на обслуговування устаткування», «Логістичні витрати на заміщення устаткування», «Логістичні витрати на технічне забезпечення якості продукції (робіт, послуг)», «Логістичні витрати на складання графіків виробництва», «Логістичні витрати на внутрішньовиробниче переміщення», «Логістичні витрати на утилізацію відходів виробництва»), які згруповані в окремий субрахунок 911 «Логістичні витрати на організацію виробництва та управління ним» стануть інформаційним джерелом оперативного аналізу логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним в обліково-аналітичному забезпеченні мікрологістичної системи, що в свою чергу покращить керованість потоками в логістичному ланцюгу.

Досліджуючи сутність та проблеми бухгалтерського обліку логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним у системі обліково-аналітичного забезпечення логістики підприємства надалі потрібно: здійснити науковий аналіз теоретичних і практичних підходів до дослідження особливостей організації облікового супроводу операцій у мікрологістичних системах; розробити методику оцінки ефективності (визначити коло показників, які характеризують рівень якості функціонування логістичної системи за заданого рівня загальних логістичних витрат) та виробити конкретні рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування виробничо-збутової системи

підприємства на основі потоків інформації (результатів облікових реєстрацій і аналітичних інтерпретацій), генерованих цією системою; дати обґрунтування необхідності реформування та модернізації на програмно-цільовій основі засад бухгалтерського обліку логістичних витрат у мікрологістичних системах

REFERENCES / ЛІТЕРАТУРА

1. Ponomar'ova, Yu. V. (2005). Lohistyka : navch. posib. Kyiv: Tsentr navchal'noi literatury. 328.
2. Evangelista, P., McKinnon, A., & Sweeney, E. (2013). Technology adoption in small and medium-sized logistics providers. *Industrial Management and Data Systems*, 113 (7), 967 - 989.
3. McGinnis, M. A., & Kohn, J. W. (2002). *Logistics strategy-revisited*. *Journal of Business Logistics*, 23 (2), pp. 1 - 17.
4. Mentzer, J. T., Flint, D. J., & Hult, G. T. M. (2001). Logistics service quality as a segment-customized process. *Journal of marketing*, 65 (4), 82 - 104.
5. Sheu, J. B. (2007). An emergency logistics distribution approach for quick response to urgent relief demand in disasters. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 43 (6), 687 - 709.
6. Stock, G. N., Greis, N. P., & Kasarda, J. D. (2000). Enterprise logistics and supply chain structure: the role of fit. *Journal of operations management*, 18 (5), 531 - 547.
7. Fujun Lai, Yu Tian & Baofeng Huo. (2012). Relational governance and opportunism in logistics outsourcing relationships: empirical evidence from China. *International Journal of Production Research*. 50 : 9, 2501 - 2514, DOI: [10.1080/00207543.2011.581011](https://doi.org/10.1080/00207543.2011.581011)
8. Hertz, S., & Alfredsson, M. (2003). Strategic development of third party logistics providers. *Industrial Marketing Management*. 32 (2), 139 - 149.
9. Murphy, P. R., & Poist, R. F. (2000). Third-party logistics: some user versus provider perspectives. *Journal of Business Logistics*. 21 (1), 121 - 131.
10. Zhao, M., Droge, C., & Stank, T. P. (2001). The effects of logistics capabilities on firm performance: customer-focused versus information-focused capabilities. *Journal of Business Logistics*. 22 (2), 91 - 107.
11. Lai, K. H., & Cheng, T. C. E. (2003). Supply chain performance in transport logistics: an assessment by service providers. *International Journal of Logistics: Research and Applications* 6 (3), 151 - 164.
12. Zadorozhnyj, Z., & Hrytsyshyn, A. (2017). Lohistychni vytraty ta ikh klasyfikatsiia. [Logistics costs and their classification]. *Visnyk Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu - Bulletin of the Ternopil National Economic University*, 2, 109 - 117.
13. Sumets', O.M. (2017). Lohistychni vytraty pidpriemstv olijno-zhyrovoi haluzi: formuvannia ta otsiniuvannia : monohrafiia. [Logistic costs of enterprises in the oil and fat industry: formation and evaluation: monograph]. Kharkiv : Vyd-vo NUA, 243.
14. Zavytij, O., Didorenko, T., & Kondriuk, L. (2019). Lohistychni vytraty vyrobnychkh pidpriemstv iak ob'iekty obliku ta kontroliu. [Logistic costs of production enterprises as objects of accounting and control]. *Instytut bukhhalters'koho obliku, kontrol' ta analiz v umovakh hlobalizatsii – The institute of accounting, control and analysis in the globalization circumstances*, 1-2, 49 - 73.
15. Mel'nykova, K. V. (2013). Osoblyvosti obliku lohistychnykh vytrat na pidpriemstvakh. [Peculiarities of accounting for logistics costs at enterprises]. *Biznes Inform – Business Inform*, 5, 242 - 246.
16. Fomina, O. V., & Avhustova, O. O. (2019). Oblik lohistychnykh vytrat dlia tsiley upravlinnia. [Accounting for logistics costs for management purposes]. *Biznes Inform – Business Inform*, 4, 294 - 299.
17. Klevets', Ya. V. (2018). Optyimizatsiia lohistychnykh vytrat na vyrobnychomu pidpriemstvi. [Optimization of logistics costs at the production enterprise]. *Aktual'ni problemy ekonomiky ta upravlinnia - Actual problems of economy and management*, 12. Available at <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/130940>.
18. Zahorodnij, A. H. (2010). Otsiniuvannia efektyvnosti systemy oblikovo-analitychnoho zabezpechennia menedzhmentu pidpriemstva. [Evaluation of the effectiveness of the system of accounting and analytical support for enterprise management]. *Stan i perspektyvyrozvytku oblikovo-informatsijnoi systemy v Ukraini : Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (Ternopil', 23-24 April, 2010). Ternopil' : Krok, 31-32.
19. Kamins'ka, T. H. (2006). *Oblikovo-analitychne zabezpechennia finansovoho menedzhmentu v sil's'kohospodars'kykh pidpriemstvakh*. [Accounting

and analytical support of financial management in agricultural enterprises] (PhD Thesis).

19. Voloschuk, L. O. (2011). Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia innovatsijnym rozvytkom pidpryemstva. [Accounting and analytical support for the management of innovative development of the enterprise]. *Pratsi Odes'koho politekhnichnoho universytetu* – Odes'kyi Politechnichniy Universytet. Pratsi, Vol. 2 (36), 329 - 334.
20. Oblikovo-analitychne zabezpechennia hospodars'koi diial'nosti: Monohrafiia. [Accounting and analytical support of economic activity: Monograph] / za red. I. F. Balaniuka, N. I. Pylypiv, V. M. Yakubiv. Ivano-Frankivs'k: Vydavnytstvo: Drukarnia Foliant, 2014. 292.
21. Novopisna, Ye. V. (2009). Faktory formuvannia lohistychnykh vytrat pidpryemstva. [Factors in the formation of logistics costs of the enterprise]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva – Project management and production development*, № 4 (32), 123 - 129.
22. Reta, M. V. (2012). Lohistychni vytraty: vyznachennia, klasyfikatsiia ta oblik. [Logistics costs: definition, classification and accounting]. *Biznes Inform – Business Inform*, № 8, 155-158.
23. Plysa, V. Yo., & Plysa, Z. P. (2020). Formuvannia pidsystemy oblikovoho zabezpechennia lohistyky pidpryemstva. [Formation of a subsystem of professional logistics support of the enterprise]. *Suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku obliku, audytu, opodatkuvannia ta analizu v umovakh mizhnarodnoi intehtratsii*: zbirnyk tez dopovidej uchastnykiv IX Vseukrains'koi nauk.-prakt. Internet-konf. – The current state and prospects for the development of accounting, auditing, taxation and analysis in the conditions of international integration: a collection of abstracts of the reports of the participants of the IX All-Ukrainian Science-Practice. Internet Conf. (Kherson, November 17 - 18, 2020). Kherson, 80 - 82.
24. Plysa, V., Plysa, Z., & Plysa, M. (2022). Bukhghalters'kyj oblik lohistychnykh vytrat na postachannja u systemi oblikovo-analitychnogho zabezpechennja lohistyky pidpryemstva. [Accounting of logistics costs for supplies in the system of accounting and analytical support for enterprise logistics]. *Visnyk Ljvivskogo universytetu. Serija ekonomichna - Visnyk of the Lviv University. Series Economics*. 2022. Vypusk 62. 157 - 165. [in Ukrainian]. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2022.62.0.6212>
25. Pro zatverdzhennia Planu rakhunkiv bukhhalters'koho obliku ta Instruksii pro joho zastosuvannia [Plan rakhunkiv bukhhalters'koho obliku] : Nakaz ministerstva finansiv Ukrainy vid 30 lystopada 1999 roku № 291 [On the approval of the Plan of accounting accounts and the Instructions for its application [Plan of accounting accounts]: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated November 30, 1999 № 291] // Baza danykh „Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>
26. Instrukcija pro zastosuvannja Planu rakhunkiv bukhhalters'kogho obliku aktyviv, kapitalu, zobov'jazanj i ghospodars'kykh operacij pidpryemstv i orghanizacij : Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30 lystopada 1999 roku № 291 [Instructions on the application of the Plan of accounts for the accounting of assets, capital, liabilities and economic operations of enterprises and organizations] Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated November 30, 1999 № 291] // Baza danykh „Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

Volodymyr Plysa, Zoriana Plysa, Yaroslav Rudnitski

THE ACCOUNTING OF LOGISTICS COSTS FOR THE ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF PRODUCTION IN THE ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF THE MICROLOGISTICS SYSTEM

The purpose of the article is to find out the peculiarities of the organization of accounting of logistics costs for the organization and management of production in the accounting and analytical support of the micrologistics system. The interpretation of the concept of "accounting and analytical support of the micrologistics system" has been clarified, under which it is proposed to understand the formation, collection, analytical and synthetic processing, accumulation and transfer of justified and relevant accounting and analytical information generated using accounting and economic analysis methods for making management decisions related to a single flow process of moving materials and information through the chain from the producer to the consumer. A general model of accounting and analytical support for the micrologistics system is proposed. For the purposes of the conducted research, it is suggested that logistics costs should be understood as all costs of the logistics system associated with a single flow process of moving materials and information through the chain from the producer to the consumer. The classification of logistics costs for the organization and management of production

according to a functional feature is proposed, which makes it possible to evaluate systematically their absolute values, solve operational problems regarding the justification of the optimal size of these costs, using an array of operational accounting information carry out an analysis of the structure of logistics costs and organize an effective condition control system expenses related to logistics operations. To increase the level of responsiveness to the behaviour of logistics costs for the organization and management of production, it is proposed to introduce seven analytical accounts to the synthetic account 91 "General production costs" ("Logistics costs for the organization of technological support of the production process", "Logistics costs for equipment maintenance", "Logistics costs for replacing equipment", "Logistics costs for technical assurance of product quality (works, services)", "Logistics costs for drawing up production schedules", "Logistics costs for intra-production movement", "Logistics costs for disposal of production waste"), which will be grouped into a separate subaccount 911 "Logistics costs for the organization and management of production". This information array, according to the authors, will become the basis of the operational analysis of logistics costs for the organization and management of production in the accounting and analytical support of the micrologistics system, which in turn will improve the management of streams in the logistics chain.

Keywords: analytical account, accounting, logistics, enterprise logistics, micro-logistics system, logistics costs for the organization and management of production, accounting and analytical support of the micrologistics system, sub-account

JEL Classification: M11, M41